

Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek, 2015-2017

Ine Hostyn & Liselotte Vandenbussche, Bachelor in de pedagogie van het jonge kind; Bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs (Arteveldehogeschool). **Anna-Ritta Makitalo & Sylvia Tast**, Bachelor of Social Services Degree Programme (Metropolia University of Applied Sciences).

Achtergrond en doelstelling

Voortdurende professionele ontwikkeling is belangrijk voor professionals die werken met jonge kinderen (European Commission, 2014). Die professionalisering van kindbegeleiders en kleuterleid(st)ers heeft vooral baat bij systematische reflectie, individueel en in groep (Peeters et al., 2015; Urban et al., 2011). Het dagelijkse werk met de kinderen vormt daarbij het ideale vertrekpunt (Fukkink, & Tavecchio, 2010; Bracke, Hostyn, & Steverlynck, 2014). Dat perspectief op kinderen is net de troef van pedagogisch documenteren, een methode om de groei en ontwikkeling van jonge kinderen in kaart te brengen en te ondersteunen (o.a. Dahlberg, Moss, & Pence, 1999; Malavasi & Zoccatelli, 2013; Pianta et al., 2008).

In dit onderzoek was de doelstelling dan ook om inzichten en concrete methodieken te ontwikkelen om **pedagogische documentatie in te zetten in dat proces van collegiaal leren**. Drie onderzoeksvragen stonden daarbij centraal: (1) Hoe en waarom gebruiken professionals die werken met jonge kinderen pedagogische documentatie in hun professionele praktijk? (2) Welke methodes kunnen reflectief leren in groep aan de hand van pedagogische documentatie ondersteunen? (3) Hoe kan het gebruik van pedagogische documentatie van een partnerorganisatie de professionele reflectie en groei ondersteunen?

Methode in dit praktijkgerichte ontwerponderzoek

Er werd parallel informatie verzameld in België (gesplitst systeem kinderopvang (0-2,5 jaar) en kleuteronderwijs (2,5-6 jaar) en in Finland (geïntegreerd systeem 0-6 jaar). In de eerste onderzoeksfase werden professionals (kindbegeleiders, kleuterleidsters, verantwoordelijken en directieleden) geïnterviewd in 1-1-gesprekken of focusgroepen om in kaart te brengen hoe zij met pedagogische documentatie werken. In de tweede onderzoeksfase, met klemtoon op collegiale uitwisseling binnen een organisatie, en de derde onderzoeksfase met klemtoon op collegiale uitwisseling over organisaties heen, werden tools ontwikkeld. Deze werden uitgetest en verfijnd in samenwerking met twee Belgische kinderdagverblijven en twee kleuterscholen, en vier Finse voorzieningen voor kinderen. Na *informed consent* werden data verzameld via tussentijdse en afsluitende focusgroepen, gespreksverslagen en een onderzoekslogboek zonder voorafgaande structuur. De kwalitatieve analyse van de data gebeurde volgens de *grounded theory* methode en met *member check*: aftoetsing bij de deelnemers en diverse klankbordgroepen.

Resultaten

Uit de **eerste onderzoeksfase** bleek dat pedagogische documentatie voor drie belangrijke doeleinden wordt ingezet: om te tonen (zowel feiten als groei), om de ander aan te zetten tot denken, en om interactie te faciliteren (tussen volwassene en kind, maar ook tussen volwassenen onderling). Deze drie functies werden gelijkaardig geïnterpreteerd voor kinderen, ouders, professionals en de buurt, en de interactie tussen deze doelgroepen.

De **tweede onderzoeksfase** bracht inzichten over de voorwaarden die reflectief collegiaal leren ondersteunen op basis van pedagogische documentatie. Eenvoudige instructies zijn van groot belang. Een speels element is niet noodzakelijk: het leren van elkaar is een cadeau op zich. Essentieel is ook dat zowel inbrenger als buddy kunnen leren van de uitwisseling. Een bijkomende meerwaarde is dat het instrument de deelnemers ook toelaat een vraag te stellen zonder eerst zelf iets in te brengen. De uitwisseling individueel voorbereiden, onafhankelijk van tijd en plaats, bleek tijdsefficiënt, maar schrijven mocht daarbij niet de focus zijn. Gestructureerd groepsoverleg blijkt tot slot noodzakelijk als trigger om tot concrete inzichten en acties te komen voor de eigen praktijk.

Tijdens de **derde onderzoeksfase** wisselden de deelnemers documentatie uit over organisaties heen (België-Finland of met partnerorganisaties in eigen land). Vier resultaten springen daarbij in het oog. 1/ De uitwisseling met een externe partner is een belangrijke motivator om zichzelf voor te stellen als professional/organisatie (een reflectie-oefening met betekenis op zich) en vragen uit te lokken. Na het eerste enthousiasme volgt echter een scala aan emoties (kwaadheid, frustratie), die grote openheid creëert om binnen de eigen vertrouwde organisatie uit te wisselen. Even vreemdgaan en naar het groenere gras aan de overkant verlangen, werkt dus om collega's binnen de eigen organisatie weer als inspirator te zien! 2/ De input van een concreet pedagogisch document doet een gedeelde thematiek en ruimte ontstaan waar collega's of teams elkaar veilig kunnen ontmoeten en leren van elkaar. Het is de confrontatie met de ander of het andere die de professionele identiteit doet groeien. 3/ De stap naar concrete actie moet bewust geïnitieerd worden om output en voldoening in de uitwisseling te realiseren en tot groei in professionele ontwikkeling te leiden. 4/ Door collegiale uitwisseling en overleg wordt de initiële documentatie ook meer pedagogische documentatie. ProuD! vormt dus een ingang voor professionals die met jonge kinderen werken om laagdrempelig en voldoende ondersteund met pedagogische documentatie aan de slag te gaan.

Conclusie

Dit onderzoeksproject resulteert in instrumenten die het proces van reflectief collegiaal leren op basis van pedagogische documentatie ondersteunen. Vanuit de inzichten uit de drie onderzoeksfasen is een Proud! toolbox ontwikkeld die kan gebruikt worden binnen een organisatie maar ook over organisaties heen, en die beschikbaar is in het Nederlands, het Engels en het Fins via <http://proud-research.weebly.com>.

Na een startbijeenkomst in een groep collega's waarin afspraken worden gemaakt en iedereen zich voorstelt via een Proud!-profiel (stap 1), kan een duo per mail of met kaartjes documentatie en inzichten uitwisselen aan de hand van een A-B-C structuur (stap 2). Als dit proces een paar keer doorlopen is, worden in een collegiaal groepsoverleg ondersteund door een P-R-O-U-D-structuur (stap 3), documenten en inzichten gedeeld en verdere acties bepaald. Het is een cyclus die telkens opnieuw kan worden hernomen, waarbij individuele reflectie en uitwisseling, groepsreflectie en pedagogische documentatie elkaar versterken.

Pedagogische onderzoeksdocumentatie

Zie hier! De eigen groei en inzichten uit het onderzoeksproces in een pedagogische onderzoeksdocumentatie:

Dank

Van harte dank aan onze mede-onderzoekers uit De Knuffelboom XL uit Gent, De Speelboom en 't Trudeken uit Wetteren, De Kleine Icarus uit Gent, en EDUGO Lourdes en Meerhout uit Oostakker (België) en Varistoniitty, Pikku-Ravuri and Ravuri Early Childhood Education centers from Vantaa (Finland). Bedankt ook aan de ouders en de kinderen die aan dit project wilden meewerken en uiteraard ook onze appreciatie voor de zinvolle bijdrage van de leden van onze adviescommissie.

Bronnen

- Bracke, G., Hostyn, I., & Steverlyncx, A. (2014). *VerBEELDing. Interactie in beeld, interactie in gesprek. Beelden als motor voor groei in interactie met jonge kinderen*. Eindrapport PWO, Gent: Arteveldehogeschool.
- Dahlberg, G.; Moss, P., & Pence, A. (1999). *Beyond quality in early childhood education and care: Postmodern perspectives*. London: Falmer Press; Dewey, J. (1933). *"How we think"*. Buffalo, NY: Prometheus Books.
- European Commission/EACEA/Eurydice/Eurostat, 2014. *Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe. 2014 Edition*. Eurydice and Eurostat Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Fukkink, R. & Tavecchio, L. (2010). Effects of Video Interaction Guidance on early childhood teachers. *Teaching and Teacher Education*, 26, 1652-1659.
- Malavasi, L., & Zoccatelli, B. (2013). *Documenteren voor jonge kinderen*. Amsterdam: SWP.
- Mezirow, J. (2000). Learning to think like an adult: Core concepts of transformation theory. In J. Mezirow & Associates, *Learning as transformation* (pp. 3-33). San Francisco: Jossey-Bass.
- Peeters, J., Cameron, C., Lazzari, A., Peleman, B. Budginaite, I Hauari, H. and Siarova, H. (2015). *Early childhood care and education: working conditions, training and quality of services A systematic review*. Luxemburg Eurofound.Publication Office of the European Union.
- Pianta, R. C., Mashburn, A. J., Downer, J. T., Hamre, B. K., & Justice, L. (2008). Effects of web-mediated professional development resources on teacher-child interactions in ore-kindergarten classrooms. *Early Childhood Research Quarterly*, 23, pp. 431-451.
- Sheridan, S. M., Edwards, C. P., Marvin, C. A., & Knoche, L. L. (2009). Professional development in early childhood programs: process issues and research needs. *Early Education and Development*, 20 (3), pp. 377-401.
- Urban, M., Vandenbroeck, M., Peeters, J., Lazzari, A. & Van Laere, K. (2011). *CoRe. Competence requirements in Early Childhood Education and Care. A study for the European Commission Directorate-General for education and culture*. Final Report. Brussels: European Commission, DG Education and Culture.